

кезінде мектеп, университет, қосымша және корпоративті оқыту сегменттерінде платформалар мен қызметтер негізгі жүктемені қайсысы алды және олар оффлайн сабақтарды алмастыра ала ма? Осы мәселелерге кеңінен тоқталдық.

Түйінді сөздер: қашықтықтан оқыту, сандық платформалар, білім беру жүйесі, электрондық оқыту, білім беру желілік платформалар, сандық мазмұн

Сведения об авторах:

Мельдибекова Зульфия Абдихаликовна – к.и.н., ассоц.профессор Международного университета информационных технологий.

Жумаш Таншолпан Берікқызы, бакалавр, студент 1 курса по специальности «Информационные системы» Международного университета информационных технологий.

Авторлар туралы ақпарат

Мельдибекова Зульфия Абдихаликовна – тарих ғылымдарының кандидаты, Халықаралық ақпараттық технологиялар университетінің ассоц.профессоры.

Жұмаш Таңшолпан Берікқызы, Халықаралық ақпараттық технологиялар университеті, «Ақпараттық технологиялар» мамандығының 1 курс студенті.

About authors:

Zulfia Abdihalikovna Meldibekova - c.h. science, ass.professor International Information Technology University.

Zhumash Tansholpan Berikkyzy, undergraduate, 1st year student at the faculty of informational technology (IT), informational system (IS).

УДК 37.013/316.472.45

Қалияждарова Ш.И.

Халықаралық ақпараттық технологиялар университеті, Алматы, Қазақстан

**ОНЛАЙН ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕР
МЕН МЕССЕНДЖЕРЛЕРДІ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ**

Аңдатпа. Мақалада әлеуметтік желілерді оқу үрдісінде қолданудың тиімді тұстарына талдау жасалады. Автор «Журналистика» мамандығында оқытылатын бірнеше пән аясында веб-ресурстарды қолданудың әдіс-тәсілдеріне тоқталады. Сонымен қатар әлеуметтік желіні білім беру платформасы ретінде кәсіби тұрғыда пайдалану үшін түрлі кедергілердің бар екендігі де сарапқа салынады.

Түйінді сөздер: онлайн оқу, әлеуметтік желілер, мессенджер, контент, веб-ресурс, платформа

Кіріспе

Бүгінде жастардың әлеуметтік желіге қызығушылығы артып отыр. «Brand Analytics» агенттігінің ақпараттарына сүйенсек, Қазақстанда Instagram-ды 1 008 360, Вконтакт желісін 781 760, Facebook-ты 413 026, Twitter-ді 27 776 адам белсенді түрде қолданады [1]. Ал мессенджерлердің ішінде WhatsApp пен Telegram көш басында тұр. Аталған платформалар тиімді байланыс құралы ретінде қазіргі таңда оқу үдерісі барысында кеңінен пайдаланыла бастады. Оның ықпалы пандемия кезінде (онлайн оқыту) тіптен күшейе түсті.

Зерттеулерге назар аударсақ, соңғы 4-5 жылда әлемдік педагогикалық қауымдастықта әлеуметтік желілерді білім саласында қолдану мәселесі талқыға салынуда. Мамандардың пайымдауынша, бұл алдымен білім беру мекемелерінің тұтынушылармен тығыз қарым-қатынас орнатуына ықпал етеді. Қазір қазақстандық жоғары оқу орындары да әлеуметтік желіні оқу ордасының брендін қалыптастыру, жарнамалық қызмет үшін тиімді пайдаланып отыр. Енді ғана оқу үдерісінде қолдану жағы қолға алына бастады. Осы тұрғыда «Журналистика» мамандығында оқитын студенттер үшін аталған интернет-платформалардың тиімділігіне тоқталсақ.

Материалдар мен әдістер, нәтижелер

Ақпараттық технологиялар саласында әлеуметтік желінің алуан түрі бар. Оның басым бөлігін қолданушылардың өздері жүргізіп, контентпен толықтырады. Бұдан басқа кәсіби, яғни жұмыс берушілер мен жұмыс іздеушілерге арналған; түрлі блоктар; танысу сайттары; іздеу және адамдармен байланыс орнату, сондай-ақ белгілі бір мамандық иелеріне бағытталған сайттар.

«Журналистика» мамандығында оқитын жастар тікелей осы бағытта білім алып, тәжірибе жинайтындықтан, әлеуметтік желіні қолдану оларға тіптен тиімді десек болады. Осы ретте мысалға «Тележаңалық: тәжірибе» (2-курс, 3 семестр) және «*Fashion журналистика*» (3-курс, 5 семестр) пәндері бойынша онлайн оқу кезінде әлеуметтік желілердің қолдану барысын саралап көрсек.

Аталған пәндер бойынша Инстаграм, ютуб және скайп, ватсап пен телеграм арналары пайдаланылды.

Негізгі сабақ Тимс Майкрософт платформасында жүргізіліп, дәріс сол жерде оқылды. «Тележаңалық: тәжірибе» пәні бойынша практикалық сабақ кезінде телеарналардан өткен бейнематериалдарға талдау жүргізіледі. Міне, осындай кезде WhatsApp және Telegram арналары арқылы сілтемелер жіберіліп, сол жерден ресурсты көру талап етіледі. Ол үшін аталған арналарда Топ үшін арнайы чат ашылған (Мысалы, «Тележаңалық: тәжірибе» пәні, 1901 тобы; «*Fashion журналистика*, Таңдау пәні»). Бұл жерде бірден Жұмыс үстелі арқылы Тимстан да көрсетуге болады. Алайда кей кезде интернет желісінің дұрыс болмауы немесе Тимстың бірнеше файлды көтере алмай қалуы ықтимал. Сондай сәттерде мессенджерлер көмекке келеді.

Әлеуметтік желілерді қолданудың тағы бірнеше артықшылығы бар. Ең бастысы олар тегін қызмет көрсетеді, пошта қызметтері мен ақпараттық хабарламалардың ыңғайлылығы, студенттермен қарым-қатынас жасау жылдам және бірден кері байланыс орната аламыз, сондай-ақ қандай да бір себептермен сабаққа қатыса алмаған студент желідегі тапсырманы оқып, кейін орындауына мүмкіндігі бар.

Тәжірибелік сабақ барысында студенттер фото, бейне материалдармен көп жұмыс істегендіктен, Telegram чатпен тікелей байланыс орнатылды. Оған басты себеп – ватсапта бейне, дыбыстық материалдар көлеміне белгілі бір шектеу болса, бұл арнада мұндай кедергі болмайды. Сондықтан білім алушылар дайындаған бейнесюжеттерін Telegram арнасына жүктеуге дағдыланды.

Әлеуметтік желіні онлайн оқыту барысында қолданудың тағы бір тиімді тұсы – оқытушы мен студент арасында үздіксіз байланыстың орнауы. Оқытушы сабақтан тысқары уақытта да студенттің өткізген жұмысына пікірін айтуға, оны қайтадан жөндеп өткізуіне болатындығын ескерте алады. Сол секілді білім алушы да өз ой-пікірін желіде еркін жеткізе алады. Осы тұста ғалым Н.Малышеваның пікіріне жүгінсек, «социальные сети делают преподавателей более социально доступными для студентов в плане коммуникации» [2].

«Тележаңалық: тәжірибе» пәні бойынша студенттер түсірген материалдарын ITU TV YouTube арнасына жүктейді (ХАТУ, Цифрлық журналистика мамандығының YouTube

арнасы) [3]. Сол арқылы арна көрермен жинайды, аудитория тарапынан баға алады. Әр студент қандай бейнематериалдың көрімділігі жоғары болды, лайк, дизлайк санын қадағалап, көрермендер пікірімен санасу мәселесін де жолға қойған.

Сонымен бірге оқытушы да, әр студент те Instagram желісіндегі жеке парақшаларына сабақ барысында дайындаған материалдарының қысқаша нұсқасын жариялап, YouTube арнаға сілтеме жасайды (@shynarka2014, @ansagangalaladin, @aigerim_ayanova, @aruzhanabdugappar). Бұл білім алушының әлеуметтік желіні қолдану тәжірибесін шыңдап қана қоймай, оның танымалдылығын және университет беделін көтеруге ықпалы зор.

Тағы басты назарға алатын жайт – әлеуметтік желімен жұмыс істеу кезінде студенттердің оны жетілдіруге деген ықпалы. YouTube арнасын дамыту сәтінде олар миллионнан астам оқырманы бар 31-арнаның «Информбюро» жаңалықтар қызметінің, КТК арнасы, кешкі жаңалықтары және «Атамекен» бизнес арнасының ютуб арналарындағы ерекшеліктерді саралап, оны ІТU TV-ға енгізуге де әсер етті.

Күнделікті аталған веб-ресурстарды қолдана отырып, ондағы функциялардың топ білмейтін артықшылықтарымен де бөлісіп отырды. Бұл оқытушы мен студенттердің ресурстардағы жаңа қызметтерді меңгеруге септігін тигізді.

«Тележаңалық: тәжірибе» пәнінің оқу бағдарламасына сәйкес студенттер практикалық сабақ бойынша бірқатар түсірілімдер жасау жоспарланған. Пандемия шектеулеріне байланысты бұлардың барлығы әлеуметтік желілер арқылы жүзеге асты. Тақырыпқа орай сұқбат Skype, Facetime арқылы алынды. Сондай-ақ топ арасында «треш журналистикаға» байланысты дискуссия Zoom платформасы арқылы тікелей эфирде жүргізіліп, бір уақытта бірнеше желіні қосу арқылы түрлі контентті көру тәжірибесі де іске асырылды. Бұдан студенттер болашақ кәсіби маман ретінде ІТ технологияның жаңа қырларын жедел меңгеріп, оны жылдам тәжірибеге қосу керектігіне көңіл бөлінді.

Ал «Fashion журналистика» пәні бойынша студенттер практикалық сабақты Instagram желісімен байланыстырды. Статистикаға жүгінсек, бұл желіні жастар көп пайдаланады. Сол себепті оқу үдерісіне енді ғана енгізілген пәннің танымалдылығын арттыра отырып, жастар арасында сән мәдениетін қалыптастыру.

Деректерге күн сайын Instagram желісіне 55 млн-ға жуық фото жүктеліп, 1 секунд ішінде 9 мыңға жуық лайк қойылып, 1 мың комментарий жазылады. Facebook-ке қарағанда, оқырманды Instagram-ға тарту оңайырақ. Instagram-ды қолданушылардың 57%, желіге күніне кем деген 1 рет, ал 35% бірнеше рет кіріп ақпарат алады [4].

Желінің осындай артықшылықтары ескеріле отырып, «fashi_on_week» және «fashow02» аккаунттары [5] ашылды. Бұл жерге пән бойынша сән журналистикасына байланысты әртүрлі постар, суреттер мен бейнематериалдар салынады. Талап бойынша, парақшаға көшірме суреттер салынбайды. Сол себепті студенттер арасында арнайы фото және бейнесессиялар ұйымдастырылып, сапалы контент жасауға үйретілді. 3 ай уақыт аралығында 80-ке жуық фото, 20-ға тарта бейнематериал ашылған парақшаларға салынып, оқырмандар пікірі үнемі назарға алынып, олардың ұсыныстары ескеріліп отырды. Пәннің қорытындысы ретінде (fine exam) «Инстаграм фешн журнал» жарыққа шықпақ. Мұндай ой-пікірлер студенттердің әлемге танымал фешн-блогерлер, дизайнерлер мен модельерлердің әлеуметтік желідегі жарияланымдарына жасаған талдамалы жұмыстары аясында туындады.

Қорытынды. Тұжырым

Оқу үдерісіндегі бірнеше жылдық тәжірибе барысы әлеуметтік желілер мен мессенджерлерді қолданудың бірнеше тиімді тұстарын айқындап берді. Олар:

- Жастар арасында өте танымал, сол себепті олар әлеуметтік желілерді ерекше ықыласпен қолданады;

- Журналистика мамандығында оқитын студенттер үнемі аудио, бейнеконтент жасайтын болғандықтан, серверде цифрлық ақпараттарды сақтауға, оны кез келген уақытта ашып пайдалануына мүмкіндік жоғары;

- Маңызды ақпаратты жедел жіберуге және қандай да бір шараларды студенттердің есіне салуға ыңғайлы;

- Болашақта кәсіби қызметтері үшін қажет мүмкіндіктерді осы бастан игеру;

- Оқытушы мен студент желі арқылы үнемі байланыста бола алады, бұл әсіресе телетүсірілім барысында ерекше зор екендігін көрсетті. Студенттер жеке түсірілімге шыққанда, желі арқылы оқытушымен тікелей байланысқа шығып, кеңестер ала алады;

- Оқытушы кәсіби деңгейде құзыреттілігін арттыруға құлшыныс танытады;

- Пәнге керек қосымша материалдарды (жазба, бейне, дыбыстық, сурет) мессенджерлер арқылы жіберу ыңғайлы;

- Дәрісте немесе лабораториялық сабақта талқыға салынған тақырыпты әлеуметтік желі арқылы одан әрі дамытуға болатындығы;

- Үйге берілген тапсырма көлемі ауқымды болған жағдайда (аудио және бейнематериалдар) мессенджерлер арқылы өткізе алады.

Мамандар желіге байланудың кемшін тұстарының да жеткілікті екендігін айтады. Оның ең бастысы үздіксіз гаджетте отыру және бір емес, бірнеше пән бойынша веб-ресурстармен жұмыс істеу физиологиялық және психологиялық тұрғыда адамды қажытады. Сондықтан оқу үдерісі барысында, әлеуметтік желілер мен мессенджерлерді қолдануда, оқытушы белгілі бір балансты ұстағаны дұрыс.

Ал әлеуметтік желіні білім беру платформасы ретінде пайдалану мәселесі әлі де зерттеуді талап етеді. Оларды білім беру ресурсы ретінде пайдалану үшін түрлі әдіс-тәсілдерді жетілдіруді қажетсінеді. Сондай-ақ әлеуметтік желілерге арналған арнайы қосымшалар шығарылатын болса, оқу үдерісінің мүмкіндігі кеңейіп, білім беру сапасына да әсер етеді деп тұжырымдап, байлам жасауға болады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Самые популярные соцсети в Казахстане. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.kp.kz/online/news/3585076/>. Қаралған күні: 03.11.2020_1 бет.
2. Малышева Н. Роль социальных сетей в модели дистанционного обучения студентов художественных специальностей. Научный журнал КубГАУ, №86(02), 2013. 5 бет.
3. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.youtube.com/user/IITUAlmaty>. Қаралған күні: 10.11.2020.
4. Instagram как инструмент для продвижения бренда. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.marketing.spb.ru/lib-comm/internet/instagram.htm>. Қаралған күні: 10.11.2020.
5. [Электронный ресурс]. URL: @fashi_on_week; @fashow02 (Instagram). Қаралған күні: 10.11.2020. 1 бет.

REFERENCES

1. *Samyye populyarnyye sotsseti v Kazakhstane* [The most popular social media in Kazakhstan] [Electronic resource]. URL: <https://www.kp.kz/online/news/3585076/> (accessed: 03.11.2020.)
2. *Malysheva N. Rol' sotsial'nykh setey v modeli distantsionnogo obucheniya studentov khudozhestvennykh spetsial'nostey* [The role of social networks in the model of distance learning for art students] *Nauchnyy zhurnal KubGAU, №86(02), 2013.*
3. [Electronic resource]. URL: <https://www.youtube.com/user/IITUAlmaty>. (accessed: 10.11.2020.)

4. *Instagram kak instrument dlya prodvizheniya Brenda* [Instagram as a brand promotion tool] [Electronic resource]. URL: <https://www.marketing.spb.ru/lib-comm/internet/instagram.htm>. (accessed: 10.11.2020.)
5. [Electronic resource]. URL: @fashi_on_week; @fashow02 (Instagram)(accessed: 10.11.2020.)

Калиаждарова Ш.И.

Применение социальных сетей и мессенджеров в онлайн обучении

Аннотация. В статье анализируются преимущества использования социальных сетей в процессе обучения. Автор акцентирует внимание на ряде способов использования веб-ресурсов по нескольким дисциплинам, преподаваемым по специальности «Журналистика». Кроме того существуют различные препятствия для профессионального использования социальных сетей в качестве образовательной платформы.

Ключевые слова: онлайн обучение, социальные сети, мессенджер, контент, веб-ресурс, платформа.

Kaliazhdarova Sh.I.

The use of social networks and messengers in online learning

Abstract. The article analyzes the benefits of using social networks in the learning process. The author emphasizes the importance of using a variety of web resources in several disciplines taught in the specialty "Journalism". In addition, there are various obstacles to the professional use of social networks as an educational platform.

Key words: online training, social networks, messenger, content, web resource, platform

Авторлар туралы ақпарат:

Калиаждарова Шынар Идрышевна, Халықаралық ақпараттық технологиялар университеті, «Медиакоммуникаций және Қазақстан тарихы» кафедрасының ассистент-профессоры; әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университетінің PhD докторанты.

Сведения об авторах:

Калиаждарова Шынар Идрышевна, ассистент-профессор кафедры Медиакоммуникаций и истории Казахстана Международного университета информационных технологий; PhD-докторант Казахского Национального университета им. аль-Фараби

About authors:

Kaliazhdarova Shynar Idryshevna, assistant Professor of the Department of Media Communications and History of Kazakhstan, International University of Information Technologies; PhD student of the Kazakh National University named after S. Al-Farabi